

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

**МУЗИЧНА ТА ХОРЕОГРАФІЧНА ОСВІТА
В КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРНОГО
РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА**

**Матеріали і тези VII Міжнародної конференції
молодих учених та студентів
(04-05 листопада 2021 р.)**

1 том

УДК: 37+78+792.8+008-021.1

Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства. Матеріали і тези VII Міжнародної конференції молодих учених та студентів (Одеса 04-05 листопада 2021 р.). — Т.1. - Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2021. — 102 с.

Рекомендовано до друку вченою радою факультету музичної та хореографічної освіти Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Протокол № 3 від 18.10. 2021 р.

Редакційна колегія:

Шип С.В., доктор мистецтвознавства, професор;

Батюк Н.О., кандидат педагогічних наук, доцент

Матеріали і тези друкуються в авторській редакції

©Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського, 2021

Третій артефакт – 3D-модель американського митця та віртуального художника Чада Найта, яка є присвятою його батькові. «Її основна ідея – жертовність батьків заради щасливого життя їхніх дітей. Син немов «складається» із частинок свого батька, що останній добровільно віддав йому» (Т.Г.). Цікаво, що студенти запропонували власні назви до 3D-скульптури: «Захисник», «Жертвність батьків», «Другий я», «Породження нового», «Відданість». Додатковим запитанням було: «Який музичний твір є, на вашу думку, співзвучним?»

Творчо проявили себе студенти, захищаючи власні презентації аналізу-інтерпретації музичного твору. Загалом, були підібрані якісні зразки виконання музичних творів, відповідний музикознавчий супровід, асоціативний вербальний та візуальний ряд. Так, серед методичних «знахідок» студентів: віртуальна екскурсія залами музею Ю. Словацького (уродженця Кременця, що на Тернопіллі), його поетичні рядки до пояснення мазурки Ф. Шопена (А.Н.); також відео із власним виконанням автора, його співставлення із музичними ілюстраціями ноктюрнів різних епох, зокрема, Дж.Фільда, реформатора цього жанру Ф. Шопена (як еволюція жанру) при поясненні ноктюрну Р. Лісової (Т.Р.) та низка інших.

Таким чином, можемо переконалися у ефективності згадуваних вище форм у процесі становлення креативної та критично мислячої особистості майбутнього вчителя мистецьких дисциплін.

Дереновська Ю.Я.

ДЗ "Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д.Ушинського"

Науковий керівник – кандидат педагогічних
наук, старший викладач **Грінченко А.М.**

РОЗВИТОК ПОЛІФОНІЧНИХ НАВИЧОК УЧНІВ-ПОЧАТКІВЦІВ В ПРОЦЕСІ ГРИ НА ФОРТЕПІАНО

Важливим виконавсько-педагогічним завданням викладача-музиканта у процесі навчання гри на фортепіано учнів-початківців є прищеплення поліфонічних навичок та умінь. Актуалізація означеного пов'язана з його поліфункційністю у виконавстві. Він формується з перших кроків навчання і потребує подальшого розвинення на рівні поліфонічних умінь та поліфонічного мислення. Як професійний навичок застосовується в оволодінні усіх жанрів музичного мистецтва. Поняття «поліфонія» (від греч. poly – багато і phone – звук) як музичний термін означає вид багатоголосся, у якому спостерігається самостійне розгортання

декількох мелодійних ліній зі збереженням інтонаційної виразності, фразування, динамічно-кульмінаційного розвитку між голосами [2]. З елементами поліфонії учень починає знайомитися на простих творах у двоголосному викладенні. Спочатку зосереджується увага на опануванні контрастної поліфонії, оскільки її простіше диференціювати та досягнути у тембрально-звуковому та інтонаційно-смысловому контексті. Поступово вводиться підголоскова поліфонія на матеріалі обробок народних пісень. Плавність мелодійної лінії пісні сприяє розвитку прийому legato та інтервально-гармонійному сприйняттю поліфонічної фактури. Найбільш складним для учнів є оволодіння імітаційним видом поліфонії. Основним навчальним репертуаром для учнів мають бути твори І.С.Баха, які сприяють формуванню артикуляційної та інтонаційної якості виконання, що є актуальним для професійного оволодіння грою на фортепіано.

Розвиток поліфонічних навичок охоплює цілий поліфонічний комплекс, а саме: поліфонічний слух, диференційоване сприйняття, диференційоване відчуття звуковидобування.

Особливого значення науковці надають розвитку поліфонічного слуху. Найбільш влучне розкриття поняття «поліфонічний слух» надає З. Рінкявічус автор книги «Чи сприймають діти поліфонію?». Він розглядає явище «поліфонічний слух» - як уміння «сприймати, простежувати і співвідносити рух декількох одночасно розгорнутих мелодійних ліній» [3, 16]. Схожої позиції дотримується музикознавець Є. Леонова, котра стверджує, що термін «поліфонічний слух» являє собою «здатність до цілісного та водночас диференційованого сприйняття багатоголосся», також вона підкреслює, що це можливо саме в момент розгортання декількох мелодичних ліній [1, 2]. Мистецтвознавець П. Сладков поняття «поліфонічний слух» визначає як найважливішу одиницю професійного слуху музиканта та надає цьому навичку значення, як способу «сприйняття музики» [4, 5]. Отже, поліфонічний слух це основа вміння диференційовано сприймати поліфонічну тканину, відслідковувати самостійність розгортання мелодійних ліній, засіб активізації слухового контролю.

Навичок диференційованого відчуття звуковидобування, тобто звукової ієрархії, дозволяє вдало вести одночасно кілька музичних ліній, артикуляційно втілювати у виконанні багатосарову поліфонічну фактуру з дотриманням звукової перспективи.

Таким чином, поліфонічні навички є професійним надбанням піаніста, які формуються в продовж певного часу під керівництвом викладача та наполегливої праці учня. Вони позитивно впливають на опанування творів різних жанрів: учень

набуває вміння слухати музику відповідно оркестровій та тембральній палітрі, активує пальцеву диференціацію, вдається до деталізації. Також означені навички важливі й для розвитку самої особистості: сприяють покращенню пам'яті, за рахунок активності мозку, розвивають мислення, у надактивних дітей формують зосередженість.

Література:

1. Леонова, Е.О. (1990). *Полифоническое сольфеджио*. Ленинград.
2. Музыкальная энциклопедия. Режим доступу: https://gufo.me/dict/music_encyclopedia/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D1%84%D0%BE%D0%BD%D0%B8%D1%8F
3. Ринкявичюс, З. (1979). *Воспринимают ли дети полифонию?*. Ленинград
4. Сладков, П. П. (2006). *Классическое сольфеджио в профессиональном музыкальном образовании*.

Захарчук О. В.

здобувач вищої освіти (перший рівень) факультету музичної та хореографічної освіти ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Україна
Науковий керівник: Демидова М.Г.
 канд. пед.наук, доцент кафедри музично-інструментальної підготовки, «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Україна

МЕТОДИ АКТИВІЗАЦІЇ МУЗИЧНОГО СПРИЙНЯТТЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ МУЗИКИ

Методи активізації музичного сприйняття молодших школярів уявляють собою систему дій вчителя, які створюють стимули та залучають дітей до процесу спілкування з музикою. Методи активізації музичного сприйняття молодших школярів на думку Заря Л.О. включають:

- багаторазовість музичного сприйняття, що веде до закріплення в пам'яті музично-слухових уявлень;
- реалізація на уроці міжпредметних і внутрішньопредметних зв'язків;
- застосування ігор та ігрових ситуацій;
- введення методів проблемного навчання;

-збільшення ролі наочності в навчанні [1].

На наш погляд завданням вчителя музики повинно полягати у вихованні в учнів слухової уваги. Відволікання і неухважність завжди негативно позначаються на сприйнятті музичного матеріалу, адже сприйняття дітей молодшого шкільного віку характеризується малою стійкістю і обсягом. Відомо, що дітям зручніше зосередити увагу на музиці гучній, в швидкому темпі із чіткою метричною або ритмічною пульсацією. І навпаки, важче сприймати музику протилежного змісту, яка в фізіологічному відношенні виступає як слабкий подразник і тому вимагає більше вольових зусиль для виникнення і підтримки слухового зосередження. Розвиваючи увагу на посильних і поступово зростаючих за своєю складністю завданнях, в тому числі збільшуючи тривалість звучання музики, можна з часом виховати в учнів властивості, які необхідні для естетично повноцінного музичного сприйняття. Дуже важливо для вчителя знайти живу, гнучку форму спілкування з дітьми, якій, на наш погляд, сприяють уроки-бесіди. В той же час освоєння нового матеріалу і теоретичних понять має відбуватися природно без зайвого натиску. Корисною формою роботи в початковий період може стати метод створення асоціативних рядів з використанням живописних репродукцій, віршів до музичних творів. Для розвитку словникового запасу ми рекомендуємо гру за принципом «колективного розуму»: кожен з дітей називає одне слово, що визначає характер музики (всі названі слова записуються викладачем і проговорюються спільно з учнями). Після з'ясування емоційного змісту музики слід звернути увагу на прийоми і засоби музичної виразності.

Таким чином, у перший рік навчання у школі вчителю слід використовувати такі прийоми включення в процес слухання музики, які спрямовані на набуття навичок слухового спостереження: «Ми стежимо за нотами» - (цей прийом не тільки розвиває здатність уважно вдивлятися в нотний текст, «чути його», а й дозволяє учневі емоційно уявити себе виконавцем); прийом «Розфарбовуємо нотний текст» дозволяє ефективно прослухати всі музичновиразні засоби музичного твору (регістр, мелодійну лінію, фразу, форму). Музична гра «Виконання ритмічного акомпанементу» дозволяє учневі не тільки розвивати почуття ритму, а й усвідомити музичний пульс твору на різних рівнях: на рівні обрисів ритмічного малюнку або метру. Завдання «Малюємо музичні образи» слід виконувати одночасно з прослуховуванням музики. Зміст музики, яке виражається за допомогою словесних характеристик, є найбільш складним моментом в роботі з учнями. Звичайний розподіл дітьми музики на «веселу» і «сумну» не тільки збіднює і примітивізує їх сприйняття, але і завдає шкоди: «мислення орієнтується на

присвоєння штампів, натомість творчого проникнення в музичний зміст» [3]. Саме тому вважаємо доцільним використовувати замість слів виразний рух, як засіб вираження музичних почуттів.

В якості узагальнюючого висновку слід зазначити, що діяльність вчителя музики при активізації слухової уваги учнів молодшого шкільного віку повинна бути спрямована на активізацію в учнів уваги щодо поєднання звуків різної висоти, тривалості, сили, тембру, а також їх виразності та настрою.

Література:

1. Заря Л.О. До проблеми методики формування інтересу до музики в молодших школярів з використанням мультимедійних техноолгій на уроках музики / Л.О. Заря // Вісник, Луганський НПУ ім. Т. Шевченка, № 8. – 2011. – С. 150-155.
2. Зіміна О.М. Основи музичного виховання і розвитку дітей молодшого віку: підруч. для студ. вузів / О.М. Зіміна. — Мн. : Владос, 2000.
3. Гуминська О.О. Уроки музики / О.О. Гуминська. – Тернопіль: Навчальна книга, 2007. – 103 с.
4. Ростовський О.Я. Методика викладання музики / О.Я. Ростовський. – Тернопіль: Навч. кн., 2001. – 216 с.

Квасницька В.М.,

магістрантка

ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К.Д.Ушинського»

Науковий керівник к.п.н., проф. **Кьон Н.Г.**

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «МУЗИЧНА ГРАМОТНІСТЬ» ТА СПЕЦИФІКА ЙОГО ПРОЯВУ В УЧНІВ

Анотація: в статті розглядається поняття «музична грамотність» та її реалізація в таких видах діяльності, як музично-теоретичні та музично-історичні знання, сприйняття й інтерпретація художньої ідеї твору, емоційно-усвідомлений відгук на музику та її особиста естетична оцінка, визначення елементів музичної мови й виконавської виразності як засобів створення унікального художнього образу.

Ключові слова: музична грамотність, музично-теоретичні знання, музично-історичні знання, музичне сприйняття, інтерпретація, виконавство.